

Socialdepartementet
10333 STOCKHOLM
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se
Diarienummer: S2020/00202/SOF

Yttrande Översyn av yrket personlig assistent SOU 2020:01

Sammanfattning (Sobonas sammanfattande synpunkter)

Sobona är positiv till förslagen i utredningen under förutsättning att förslagen blir kostnadsneutrala.

Sobonas ställningstagande (under resp. rubrik)

8.2.2 Förslag om att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor för att betala ut assistansersättning.

Sobona är positiv till att assistenterna tillförsäkras goda arbetsvillkor. Dock ser Sobona en viss problematik med detta förslag. Även om det är en liten grupp av assistenter som i dagsläget inte omfattas av kollektivavtal, endast ca fem procent enligt utredningen, så kan krav på kollektivavtalsliknande villkor få konsekvenser. En konsekvens kan vara att fler väljer att vara egna anordnare som själva anställer sina assistenter enligt *lagen om arbetstid m.m. i husligt arbete* istället för via assistansanordnare. Detta kan i förlängningen påverka yrkets attraktivitet genom att färre assistenter anställs med kollektivavtalsliknande villkor.

Därtill finns ingen annan bransch för vilken man i lagstiftning har reglerat krav på kollektivavtalsliknande villkor. Det är även oklart kring IVOs förmåga att göra denna bedömning/prövning. Är tanken att IVO ska kontrollera att arbetsgivarna följer arbetsrättslig lagstiftning?

Sobona håller med om att behovet av assistans inte påverkas av förslaget, då beslut tas innan prövningen om hur assistansersättningen får användas görs. Trygga villkor för assistenter gynnar kvalitén inom assistansverksamheter.

8.2.3 Förslag om att modernisera hushållslagen

Sobona är positiv till att en översyn av denna lag görs för att eventuellt kunna anpassas och moderniseras och tydliggöra assistenters anställningsvillkor. Då lagen skrevs för cirka femtio år sedan har mycket hänt i samhället och en modernisering för att svara mot dagens arbetsmarknad är välkommen.

8.3 Arbetsmiljöarbetet behöver förbättras

Sobonas uppfattning är att arbetsgivarna måste ges bättre förutsättningar att säkerställa en god arbetsmiljö för sina assistenter. Sobona förstår att lagstiftningen och Försäkringskassans vägledning inte ska ta hänsyn till arbetsgivarens skyldigheter i

annan lagstiftning. Att säkerställa en god arbetsmiljö är dock en utmaning utifrån rådande finansieringsmodell i kombination med Försäkringskassans beslut.

Som exempel kan nämnas arbetsmiljö vid lyft. I vissa fall där såväl Försäkringskassan som kommunen fattar beslut, t.ex. där det krävs dubbelbemanning, kan assistansanordnaren hamna i ett moment 22. Trots att arbetsterapeut har skrivit i intyget att det krävs dubbelbemanning vid förflyttningar så kan beslutet bli utan dubbelbemanning. Detta kan leda till en otillfredsställande arbetsmiljö för assistenterna som inte assistansanordnare kan göra något åt då det inte finns något ekonomiskt utrymme för dubbelbemanning.

8.3.2 Förslag om att privata arbetsgivare ska svara för assistenters sjuklönekostnader

Sobona är positiv till förslaget under förutsättning att kostnadstäckning för detta finns genom en höjd schablon. Sobonas bedömning är att de föreslagna tre kronorna inte räcker utan det behöver göras en ordentlig utredning.

Sobona vill understryka vikten av att ha en ersättningsmodell som säkerställer assistansanordnarnas möjligheter att finansiera sjuklönekostnader.

8.4.1 Förslag om att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram ett nationellt utbildnings- och kunskapsmaterial

Sobona ser positivt på åtgärder som kan leda till att assistansanordnarna får bra verktyg att använda för att skapa en god arbetsmiljö och en bra introduktion för sina assistenter.

Sobona är även positiv till att utbildnings- och kunskapsmaterialet om grundläggande lagar och rättigheter såsom LSS och arbetsmiljö inte bara riktar sig till assistenter och arbetsledare utan till assistansanvändare och närstående.

Att utbildnings- och kunskapsmaterialet blir tillgängligt digitalt kommer att underlätta så att fler kan ta del av materialet.

8.4.2 Förslag att kartlägga hur möjligheten att finansiera särskilda kompetensbehov används

Sobona är positiv till att lämplig myndighet kartlägger i vilken utsträckning assistansanvändare söker och får beviljat högre timbelopp för att finansiera kompetensökning eller regelbunden handledning.

Sobonas bild är att det anses vara en för stor administrativ börda att ansöka om högre timbelopp. Även osäkerheten om man får det högre timbeloppet beviljat i efterhand kan leda till att en del avstår från att söka och därmed inte kan finansiera kompetensbehovet.

8.4.3 Förslag om tillsyn och kunskapsstöd för att tydliggöra vad som gäller när assistenter utför egenvård och vård på delegation

Sobona delar SKRs uppfattning i frågan.

SKR har uttryckt sig enligt följande:

SKR är positiv till att egenvårdsfrågan lyfts upp för granskning, men anser att denna granskning bör avvakta utredningen ”Stärkt rätt till personlig assistans för stöd vid egenvård, vid tillsyn samt för barn, dir 2020:3”.

Efter ett yttrande av Lagrådet 2019-06-10 över förslag om ändring i LSS, som innebär att hjälp med andning ska utgöra ett sådant grundläggande behov som kan ge rätt till personlig assistans, har synen på egenvård ändrats. Lagrådets yttrande har bidragit till att Socialstyrelsen egenvårdsföreskrifter förmodligen kommer att upphävas och en utredning, Stärkt rätt till personlig assistans för stöd vid egenvård, vid tillsyn samt för barn, dir. 2020:3, har bl.a. fått i uppdrag att

- ta ställning till och föreslå hur personlig assistans kan lämnas för stöd vid egenvårdsinsatser,
- analysera och ta ställning till hur personer som omfattas av personkretsen enligt LSS och som behöver hälso- och sjukvårdsåtgärder till följd av sina funktionsnedsättningar kan ges ändamålsenligt stöd,
- analysera gränsdragningen mellan egenvård och hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, och överväga om frågan ska regleras i författning på en högre nivå än myndighetsföreskrifter,
- analysera behovet av ändringar i nuvarande reglering av uppgiftslämnande och sekretess i ärenden om personlig assistans och assistansersättning för egenvårdsåtgärder.

Då uppdraget ska redovisas senast den 23 mars 2021 anser vi att denna utredning behöver avvaktas innan ställning tas i frågan.

Slutligen vill Sobona påpeka att det finns några felaktigheter/förenklingar i utredningens skrivningar som påtalats under utredningens gång. Vissa felaktigheter är utredda, men det finns fortfarande några kvar gällande bland annat skrivningen på sidan 199 om ersättningen vid sovande jour.

Sobona-Kommunala företagens arbetsgivarorganisation

Per Nordenstam

Verkställande direktör